

Dławienie się ciałem obcym

Ogólny wstęp wprowadzający do tematu dławienia się ciałem obcym.

Wskazanie jaka wiedza i umiejętności są niezbędne do zrozumienia lekcji.

Cele lekcji sformułowane w języku ucznia dotyczą prowadzenia niedrożności dróg oddechowych i zadławień u dorosłych i dzieci.

Charakterystyka zadławienia. Opis przyczyn zadławienia. Polecenie 2 dotyczy odczuć dotyczących ciała obcego w płucach.

Opis postępowania w przypadku łagodnej niedrożności dróg oddechowych.

Pierwsza pomoc w przypadku gdy poszkodowany ma objawy ciężkiej niedrożności dróg oddechowych i jest przytomny. Ilustracja przedstawia krztuszącego się chłopca i kobietę poklepującą go po plecach.

Opis postępowania w przypadku ciężkiej niedrożności dróg oddechowych (rękoczyn Heimlicha). Ilustracja przedstawia usuwanie ciała obcego z dróg oddechowych przy pomocy rękoczynu Heimlicha.

Film przedstawia prawidłowe postępowanie w przypadku zadławienia się ciałem obcym. Opis postępowania w przypadku utraty przytomności przez poszkodowanego. Ilustracja przedstawia algorytm postępowania w zadławieniu u osób dorosłych i dzieci powyżej pierwszego roku życia. Polecenie 2 dotyczy interpretacji prawidłowości udzielania pierwszej pomocy podczas zadławienia.

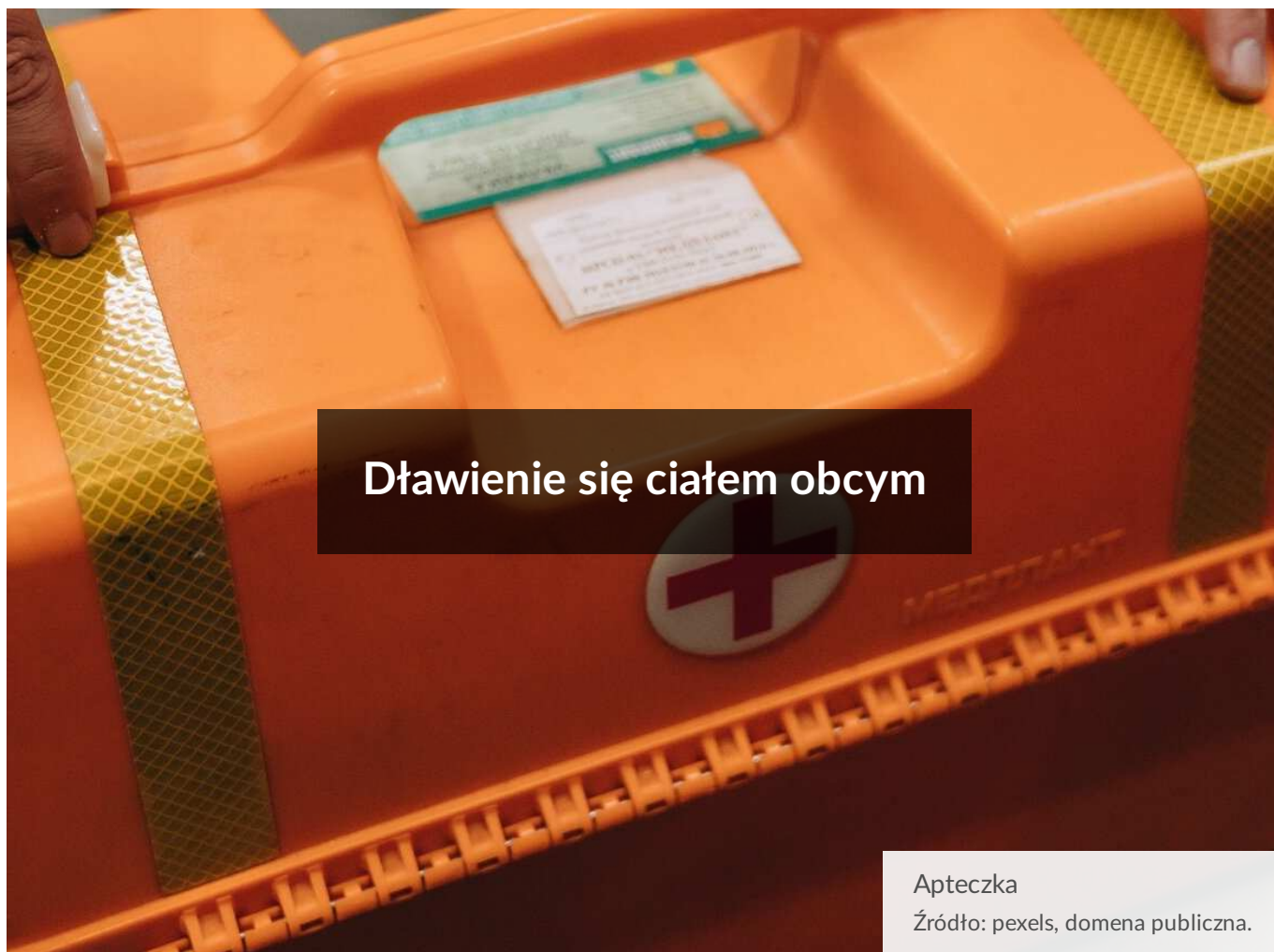
Udzielanie pierwszej pomocy w przypadku zadławienia niemowląt. Postępowanie w przypadku efektywnego i nieefektywnego kaszlu. Galeria 1 zawiera 2 ilustracje. Ilustracja 1 przedstawia uderzenia w okolicę międzyłopatkową u niemowlęcia. Ilustracja 2 przedstawia uciskanie klatki piersiowej niemowlęcia, Opis zasad postępowania w przypadku utraty przytomności przez dziecko. Galeria 2 zawiera trzy ilustracje przedstawiające udrożnienie dróg oddechowych, oddechy ratownicze, uciski klatki piersiowej u dzieci. Polecenie 3 dotyczy błędów i zagrożeń podczas nieprawidłowego udzielania pierwszej pomocy.

Podsumowanie i wypunktowanie informacji zadławienia i niedrożności dróg oddechowych. Polecenie 4.1 dotyczy bezoperacyjnego usuwania ciał obcych, które znalazły się w układzie

oddechowym.

Definicje: częściowe zatkanie dróg oddechowych, niedrożność łagodna, całkowite zatkanie dróg oddechowych, niedrożność ciężka.

Zestaw trzech zadań interaktywnych z zakresu dławienia się ciałem obcym.

Apteczka
Źródło: pexels, domena publiczna.

Sytuacja, w której dochodzi do przemieszczenia się ciała obcego z jamy ustnej do dolnego odcinka układu oddechowego stanowi dla poszkodowanego stan bezpośredniego zagrożenia życia. Ciało obce może zarówno utrudniać oddychanie, jak i całkowicie zatkąć drogi oddechowe. Szybka i zdecydowana pomoc polegająca na wykonaniu prostych działań, jest w stanie skutecznie wyeliminować to zagrożenie.

W celu zrozumienia tego materiału przypomnij sobie lub znajdź w dostępnych dla Ciebie źródłach podstawowe informacje dotyczące czynności, jakie wykonujemy przy udzielaniu pierwszej pomocy.

Możesz skorzystać z innych e-podręczników:

1. [Ocena stanu poszkodowanego.](#)
2. [Pierwsza pomoc-podstawy.](#)

Nauczysz się

- wyjaśniać, czym jest zadławienie;
- odróżniać łagodną niedrożność dróg oddechowych, od jej ciężkiej postaci;
- postępować właściwie w przypadku zadławienia się osoby dorosłej i dziecka.

1. Zadławienie

Zadławieniem określa się niedrożność dróg oddechowych spowodowaną ciałem obcym. Wśród osób dorosłych najczęściej dochodzi do niego podczas jedzenia. W przypadku niemowląt i dzieci przyczyną niedrożności dróg oddechowych jest w połowie przypadków jedzenie (najczęściej słodczyce). W pozostałej części do zadławienia przyczyniają się inne przedmioty, np. monety i małe zabawki. Ciało obce może spowodować łagodną lub ciężką niedrożność dróg oddechowych.

Zapamiętaj!

Do zadławień dochodzi najczęściej podczas zbyt szybkiego przełykania lub niedokładnego rozgryzania pokarmu. Może to iść w parze na przykład z jednoczesną rozmową, wybuchem śmiechu. Jeżeli zobaczysz osobę, która ma problem z oddychaniem, ważne jest, aby nie pomylić zadławienia z innymi przyczynami tej sytuacji. Mogą nimi być: omdlenie, zawał serca, drgawki lub inne stany, które powodują nagłe zaburzenia oddechowe bądź utratę świadomości. Dlatego osoba, która jest świadkiem zadławienia, powinna zapytać poszkodowanego, gdy ten jest jeszcze przytomny: „Co się stało? Czy się dławisz?”.

2. Postępowanie w przypadku zadławienia osób dorosłych i dzieci powyżej pierwszego roku życia

Jeżeli poszkodowany ma objawy **łagodnej niedrożności dróg oddechowych**:

- zachęcaj ratowanego do kaszlu;
- obserwuj go i nie podejmuj żadnych działań.

Ważne!

U poszkodowanego z łagodną niedrożnością dróg oddechowych ciało obce może w każdej chwili przesunąć się, powodując ciężką niedrożność. Z tego względu należy go obserwować do czasu, aż jego stan się poprawi.

Jeżeli poszkodowany ma objawy **ciężkiej niedrożności** i jest przytomny:

- wykonaj do 5 uderzeń w okolicę międzyłopatkową zgodnie z zasadami:
 - stań z boku i nieco z tyłu poszkodowanego;
 - podłóż jedną dłoń na klatce piersiowej poszkodowanego i pochyl go do przodu tak, aby przemieszczone ciało obce mogło przedostać się do ust, a nie

przesuwało się w głąb dróg oddechowych;

- nadgarstkiem drugiej ręki wykonaj 5 silnych uderzeń w okolicę międzyłopatkową;
- po każdym uderzeniu sprawdź jego skuteczność.

Usuwanie ciała obcego z dróg oddechowych przy pomocy uderzeń w okolicę międzyłopatkową

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

Jeżeli 5 uderzeń w okolicę międzyłopatkową nie spowoduje usunięcia ciała obcego, zastosuj **5 uciśnięć nadbrzusza** zgodnie z zasadami:

- stań za poszkodowanym i obejmij go górnymi kończynami na wysokości nadbrzusza;
- pochyl go do przodu;
- rękę zaciśniętą w pięść umieść pomiędzy pępkiem i wyrostkiem mieczykowatym mostka;
- drugą ręką złap za zaciśniętą pięść i silnie pociągnij do wewnątrz i ku górze;
- powtórz tę czynność do 5 razy, za każdym razem sprawdzając jego skuteczność.

Usuwanie ciała obcego z dróg oddechowych przy pomocy rękoczynu Heimlicha

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ważne!

Jeżeli 5 uciśnień nadbrzusza nie spowodowało usunięcia ciała obcego z dróg oddechowych, kontynuuj uderzania w okolicę międzyłopatkową w połączeniu z uciskaniem nadbrzusza na przemian po 5 razy każdą czynność. Wykonuj je do czasu, kiedy ciało obce zostanie usunięte z układu oddechowego lub poszkodowany straci przytomność.

Prawidłowe postępowanie w przypadku zadławienia się ciałem obcym prezentuje poniższe nagranie wideo.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RLgG4L0Pz3P5A>

Pierwsza pomoc w przypadku zadławienia

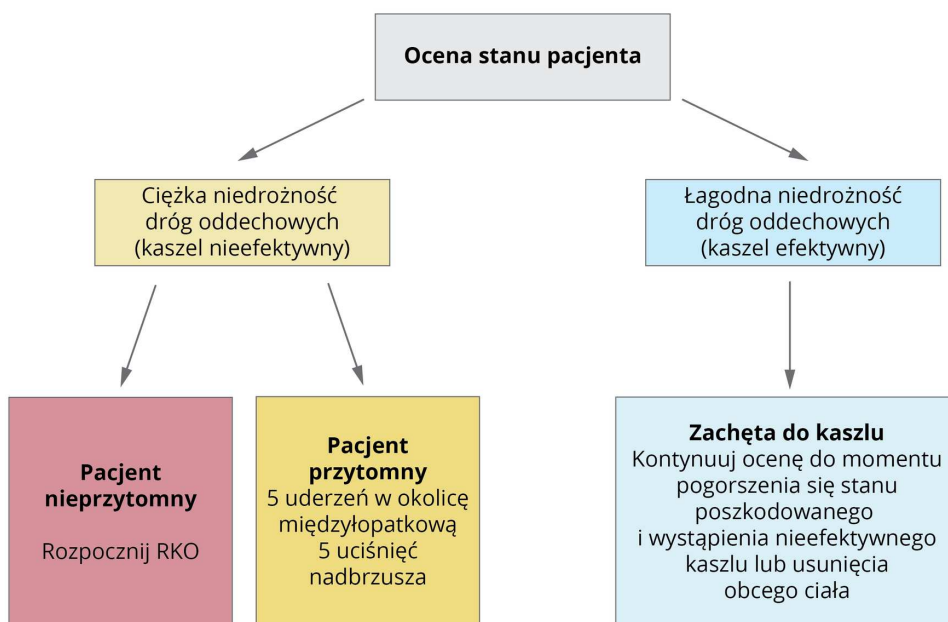
Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Film przedstawia prawidłowy sposób udzielenia pierwszej pomocy w przypadku zadławienia.

Jeżeli poszkodowany straci przytomność:

- ułóż delikatnie ratowanego na plecach;
- natychmiast wezwij pogotowie ratunkowe;
- odchyl do tyłu głowę poszkodowanego i usuń z jamy ustnej widoczne ciała obce;
- sprawdź oddech, a w przypadku jego braku, rozpocznij resuscytację od:
 - 30 uciśnieć klatki piersiowej;
 - po wykonaniu 30 uciśnieć sprawdź jamę ustną, czy nie widać ciała obcego – jeżeli ciało obce jest widoczne, usuń je wygarniając palcem;
 - niezależnie, czy udało ci się usunąć ciało obce, udroźnij drogi oddechowe i podejmij próbę wykonania 2 oddechów ratowniczych;
 - wykonuj uciśnięcia klatki piersiowej na przemian z oddechami ratowniczymi – do czasu przyjazdu pogotowia ratunkowego, opadnięcia z sił lub pojawienia się oznak życia (poszkodowany poruszy się, otworzy oczy i zacznie prawidłowo oddychać).

W trakcie resuscytacji u osoby zadławionej, za każdym razem, kiedy drogi oddechowe są udrażniane, należy szybko sprawdzić jamę ustną poszkodowanego, czy nie ma w niej ciała obcego, które mogło się tu przemieścić. Nigdy nie należy wykonywać oczyszczania jamy ustnej na ślepo – ciało obce usuwa się tylko wtedy, gdy jest ono widoczne.

Zapamiętaj!

Uciśnięcia nadbrzusza i klatki piersiowej mogą powodować poważne obrażenia wewnętrzne, dlatego wszyscy, u których były one stosowane, powinni być zbadani przez lekarza.

Polecenie 1

Podczas wystąpienia zadławień często można zaobserwować, jak osoba ratująca prosi poszkodowanego o podniesienie rąk do góry, i w tej pozycji klepie go w okolice międzyłopatkową. Jak myślisz, czy takie postępowanie jest właściwe? Wyjaśnij dlaczego.

3. Postępowanie w przypadku zadławienia niemowląt

W sytuacji zakrztuszenia u dzieci poniżej pierwszego roku życia (niemowlęcia), należy najpierw sprawdzić, czy ciało obce widoczne jest w ustach dziecka. Jeśli tak – należy próbować wyjąć je za pomocą małego palca jednym ruchem. W przypadku, gdy jest to niemożliwe, nie ponawiamy próby i nigdy nie próbujemy wyjąć przedmiotu na ślepo – grozi to wepchnięciem ciała obcego głębiej!

Następnie oceniamy rodzaj kaszlu:

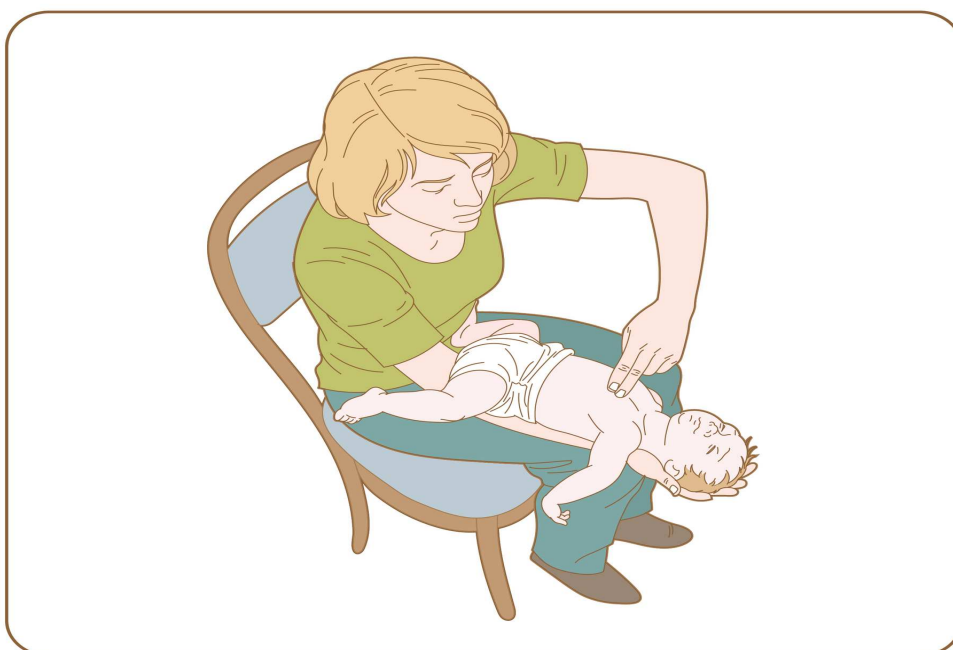
- Jeżeli kaszel jest **efektywny**, tzn. głośny, wyraźny, dziecko może nabrać powietrza do płuc, płacze i reaguje na twoje sygnały – trzymaj je na rękach głową do góry i zachęcaj do samodzielnego wykaszenia ciała obcego z dróg oddechowych.
- Jeżeli kaszel jest **nieefektywny**, czyli cichy lub bezgłośny, dziecko nie może oddychać i płakać, sinieje – wykonaj następujące czynności:
 - połóż dziecko na przedramieniu głową w dół w taki sposób, by twoja dłoń trzymała jego brodę (dłoń ma za zadanie przytrzymać głowę, która u małych dzieci jest ciężka);
 - uderz dziecko mocno nadgarstkiem drugiej dłoni 5 razy między łopatkami – dzięki temu powinno wykrztusić przedmiot;
 - odwróć dziecko na plecy i sprawdź, czy przedmiot został usunięty;
 - jeśli nie został usunięty, uciśnij dwoma palcami 5 razy klatkę piersiową tak jak przy resuscytacji, ale wykonaj te ruchy gwałtowniej i z mniejszą

częstotliwością, drugą ręką podtrzymuj głowę.

Uderzania w okolicę międzyłopatkową

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

Uciśnięcia klatki piersiowej

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

Ważne!

Nie wykonuj uciśnień nadbrzusza (manewr Heimlicha) u niemowląt. Kontynuuj uderzenia w okolicę międzyłopatkową w połączeniu z uciskaniem klatki piersiowej na przemian, aż przedmiot wypadnie albo dziecko straci przytomność.

Jeżeli dziecko straci przytomność to zgodnie z wytycznymi Polskiej Rady Resuscytacji z 2021 roku schemat postępowania ratownika jest następujący:

- Jeżeli dziecko nie reaguje, udroźnij drogi oddechowe i nie dłużej niż przez 10 sekund oceń oddychanie.
- Jeżeli masz trudności w udroźnieniu dróg oddechowych za pomocą odgięcia głowy i uniesienia brody, a zwłaszcza w przypadku dziecka po urazie, zastosuj wysunięcie żuchwy. Jeżeli jest to konieczne, nieznacznie odchylaj głowę aż do udroźnienia dróg oddechowych.
- W pierwszych kilku minutach zatrzymania krążenia dziecko może prezentować rzadkie, nieregularne westchnięcia. Jeżeli masz jakiegokolwiek wątpliwości co do obecności prawidłowego oddechu, działaj tak jakby był on nieobecny.
- Obserwuj wysiłek oddechowy, słuchaj i wyczuwaj ruch powietrza z nosa i/lub ust. Jeżeli jest obecny wysiłek oddechowy, ale nie wyczuwasz ruchu powietrza, oznacza to, że drogi oddechowe nie są drożne.
- W przypadku gdy obecny jest więcej niż jeden ratownik, drugi ratownik powinien wezwać zespół ratownictwa medycznego (ZRM) natychmiast po stwierdzeniu, że dziecko jest nieprzytomne. Najlepiej użyć do tego funkcji głośnomówiącej telefonu.

Jeśli uda się usunąć ciało obce z dróg oddechowych dziecka – któryś z naszych oddechów uniósł jego klatkę piersiową, dziecko zaczęło się ruszać lub kaszleć, należy sprawdzić czy oddycha prawidłowo. Jeśli oddycha, ale wciąż jest nieprzytomne, układamy je na boku i czekamy na przybycie pogotowia. W sytuacji, gdy niemowlę nie wykazuje ww. objawów, RKO kontynuujemy do skutku lub do przyjazdu karetki pogotowia.

Jeżeli dziecko straci przytomność, należy wezwać pogotowie ratunkowe i rozpocząć resuscytację.

Udrożnienie dróg oddechowych

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

Oddechy ratownicze

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

Uciski klatki piersiowej

Źródło: Andrzej Bogusz, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Wielu rodziców ratując swoje dzieci obraca je do góry nogami i wytrząsa ciało obce. Wymień co najmniej 3 prawdopodobne zagrożenia dla dziecka mogące wystąpić podczas takiego postępowania.

4. Podsumowanie

- **Zadławienie** to niedrożność dróg oddechowych spowodowana ciałem obcym. Po przedostaniu się z jamy ustnej do dolnych dróg oddechowych może ono być bardzo niebezpieczne i w krótkim czasie doprowadzić do śmierci poszkodowanego.
- Rozróżniamy łagodną i ciężką **niedrożność dróg oddechowych**.
- W **łagodnej niedrożności**, gdy poszkodowany może mówić, oddychać i kaszleć, pierwsza pomoc polega na zachęcaniu ratowanego do kaszlu, który generuje wysokie ciśnienie w płucach i skutecznie usuwa większość ciał obcych.
- Klepanie w okolicę międzyłopatkową lub uciskanie nadbrzusza, gdy poszkodowany ma objawy łagodnej niedrożności, może spowodować przesunięcie ciała obcego i całkowite zatkanie dróg oddechowych. Dlatego te czynności przeznaczone są tylko dla poszkodowanych z objawami ciężkiej niedrożności dróg oddechowych.
- Udzielając pomocy poszkodowanemu z **ciężką niedrożnością**, należy rozpocząć od 5 uderzeń w okolicę międzyłopatkową, a następnie wykonać manewr Heimlicha uciskając 5 razy nadbrzusze poszkodowanego.
- Gdy poszkodowany traci przytomność należy rozpocząć **resuscytację krążeniowo-oddechową**. Celem początkowych uciśnień klatki piersiowej jest przede wszystkim usunięcie niedrożności dróg oddechowych u leżącego, nieprzytomnego poszkodowanego, a tylko wtórnie wspomaganie krążenia.
- U niemowląt nie stosuje się manewru Heimlicha, zamiast niego wykonujemy uciski klatki piersiowej, tak jak w przypadku resuscytacji, tylko mocniej i z mniejszą częstotliwością.
- Wzywając pomoc, pamiętaj o **numerach alarmowych**.

5. Praca domowa

Polecenie 3

Współczesna medycyna umożliwia bezoperacyjne usuwanie ciał obcych, które znalazły się w układzie oddechowym. Dowiedz się w dostępnych źródłach, jak nazywa się takie badanie. Służy ono nie tylko do celów terapeutycznych, ale również diagnostycznych, jak np. rozpoznawanie procesów nowotworowych.

5. Słownik

Definicja: całkowite zatkanie dróg oddechowych (nieδροżność ciężka)

ciało obce zamyka światło dróg oddechowych, a ratowany nie może mówić, kaszleć, ma problemy z oddychaniem; początkowo mogą być słyszalne świsty oddechowe, które po pewnym czasie cichną, a poszkodowany traci przytomność

Definicja: częściowe zatkanie dróg oddechowych (nieδροżność łagodna)

drogi oddechowe nie są zamknięte przez ciało obce i przepływ powietrza do/i z płuc jest możliwy; poszkodowany może mówić, nabierać powietrza do płuc, kaszleć, reaguje na nasze sygnały

6. Zadania

Ćwiczenie 1

Wskaż, które zdania dotyczące zadławień są prawdziwe, a które fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Ciało obce może spowodować łagodną lub ciężką niedrożność dróg oddechowych.	☐	☐
Niedrożność ciężka występuje, gdy światło dróg oddechowych jest zatkane.	☐	☐
Jeżeli poszkodowany ma objawy łagodnej niedrożności dróg oddechowych, należy silnie uderzyć go 5 razy w okolicę międzyłopatkową.	☐	☐
Rękoczyn Heimlicha polega na silnym uciskaniu nadbrzusza.	☐	☐
Niedrożność dróg oddechowych nie może być przyczyną śmierci.	☐	☐
Przy łagodnej niedrożności dróg oddechowych zachęcamy poszkodowanego do kaszlu.	☐	☐
Jeżeli zadławi się niemowlę, wykonujemy uciski nadbrzusza.	☐	☐

EdB

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz, jaki jest stosunek uderzeń w okolicę międzyłopatkową do uciśnień nadbrzusza w przypadku zadławienia osoby dorosłej.

☐ 1:1

☐ 2:30

☐ 5:5

☐ 2:3

☐ 5:30

EdB

Źródło: Sławomir Ochrem, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Uporządkuj kolejność postępowania podczas wykonywania manewru Heimlicha.

Stań za poszkodowanym i obejmij go górnymi kończynami na wysokości nadbrzusza. ⚡

Rękę zaciśniętą w pięść umieść pomiędzy pępkiem i wyrostkiem mieczykowatym mostka poszkodowanego. ⚡

Drugą ręką złap za zaciśniętą pięść i silnie pociągnij do wewnątrz i ku górze. ⚡

Powtórz tę czynność do 5 razy, za każdym razem sprawdzając jej skuteczność. ⚡

Pochyl poszkodowanego do przodu. ⚡

EdB

Źródło: Sławomir Ochrem, licencja: CC BY 3.0.